

SAMMANDRAG

Det finlandssvenska teckenspråket är ett av Finlands mest utsatta minoritetsspråk. Ett tecken på språkets hotade ställning är att det i dag saknas både forskning i språket och grundläggande kännedom om språkanvändarna. Mot denna bakgrund beslöt Finlandssvenska teckenspråkiga r.f. att låta göra en kartläggning av det finlandssvenska teckenspråkets faktiska situation i dag. Kartläggningen utgör ett steg i påtalandet av språkets akuta behov av en heltäckande revitaliseringsplan.

Denna kartläggnings primära syften är (1) att kartlägga antalet döva finlandssvenska teckenspråkiga i Finland i dag och (2) att kartlägga det faktiska antalet tillgängliga teckenspråkstolkar som behärskar både svenska och finlandssvenskt teckenspråk. Utöver detta är ett syfte med kartläggningen att ge en inblick i språkets vitalitet i dag. I studien kartläggs antalet döva finlandssvenska teckenspråkiga och antalet teckenspråkstolkar med hjälp av kedjeurval, det vill säga snowball sampling, som metod. Tolksituationen utreds ytterligare med en förfrågan som riktas till alla tolkserviceproducenter som anlitas av Folkpensionsanstalten (FPA) 2014-2015. Därtill klargör kartläggningen situationen för språkgruppen med hjälp av intervjuer och samtal med representanter från och kring den primära målgruppen.

Resultatet av kartläggningen visar att antalet döva finlandssvenska teckenspråkiga är betydligt mindre än tidigare uppskattat antal på 150. **I dag rör sig antalet på omkring 90 döva språkanvändare i Finland.** Eftersom situationen för finlandssvenska teckenspråkiga är väldigt komplex bör denna uppgift dock inte ses som statistisk fakta, utan som en vetenskapligt underbyggd och av flera faktorer bestyrkt situationsbedömning. **Bland de kartlagda döva språkanvändarna är närmare 70 procent födda på 1950-talet eller tidigare vilket visar på en hög medelålder.** Geografiskt är de döva språkanvändarna huvudsakligen utspridda i Svenskfinland med koncentration i landskapen Österbotten och Nyland. Utöver kartlagda döva språkanvändare i Finland finns dock ytterligare centrala språkanvändare i både Finland och Sverige som denna kartläggning inte kunnat ta ställning till.

Undersökningsresultatet av antalet teckenspråkstolkar som behärskar både finlandssvenskt teckenspråk och svenska visar på en **stor diskrepans i antalet tolkar som FPA och serviceproducenterna kontra språkanvändarna själva uppger.** Utifrån statistik grundad på tolkprofiler uppger **FPA och serviceproducenterna en förekomst på mellan 21 och 24 finlandssvenska teckenspråkstolkar. Antalet som språkanvändarna själva uppger rör sig däremot på enbart omkring tio (10) teckenspråkstolkar.** Orsaken till diskrepansen kan härledas till avsaknaden av en språklig utbildning som skulle ge nödvändiga verktyg för en språklig bedömning, men också till tolkprofilens begränsningar i förhållande till vardagsrealiteten där tolken i praktiken bör vara beredd att tolka mellan fyra olika språk.

Ytterligare visar kartläggningen att bristande samhällsstrukturer och nonchalans av språkgruppens behov, lett till att det finlandssvenska teckenspråket i dag kännetecknas av en stor intern variation. Trots en inre splittring vittnar ändå dagens finlandssvenska teckenspråkiga om en specifik gruppstillhörighet som får dem att fortsätta kämpa för sina språkliga och kulturella rättigheter. Viljan och orken att kämpa för språket är dock direkt sammanlänkad med yttre attityder och språkets samhälleliga status. **Detta gör att en utsatt språkgemenskap som de finlandssvenska teckenspråkiga utgör, inte klarar sig utan samhällets stöd.** Stödet måste realiseras genom åtgärder som både garanterar språkets fortlevnad och samtidigt tryggar språkbrukarnas språkliga rättigheter (se kapitel 9 Förslag till åtgärder).

Nyckelord: finlandssvenska teckenspråkiga, finlandssvenskt teckenspråk, döva, teckenspråkstolkar, språkliga rättigheter, hotade språk, revitalisering